

Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych

Spis treści

Praca i jej znaczenie w życiu osoby z niepełnosprawnościami	3
Poradnictwo zawodowe jako ważny element rehabilitacji	4
Dla kogo wsparcie doradców zawodowych	7
Poradnictwo dla osób bezrobotnych (w tym osób niepełnosprawnych)	8
Kto może skorzystać z poradnictwa zawodowego?	9
Formy pracy doradcy klientem (osobą niepełnosprawną)	10
Poradnictwo grupowe – co to jest i na czym polega?	13
Poradnictwo zawodowe „na odległość” (z wykorzystaniem tel., lub internetu)	15
Gdzie można szukać wsparcia (dostępność poradnictwa zawodowego w Łodzi i województwie łódzkim).....	16
Rehabilitacja zawodowa w ramach Warsztatów Terapii Zajęciowej, Zakładów Aktywności Zawodowej oraz Zakładów Pracy Chronionej	18
Warsztaty Terapii Zajęciowej / WTZ	19
Zakład Aktywności Zawodowej / ZAZ	23
Zakłady Pracy Chronionej / ZPCh	25
Dane adresowe Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi i jego Oddziałów:	27
Bibliografia	28
Netografia	28

„Kluczem do wyzwolenia aktywności jest dostęp do informacji, gdyż ich brak niejednokrotnie stanowi przeszkodę w pełnym uczestnictwie osób mniej sprawnych w życiu społecznym, kulturalnym i zawodowym”¹.

Konrad Kołbik
Prezes Wielkopolskiego Forum Organizacji Osób z Niepełnosprawnościami

W obecnych czasach niepełnosprawność nie skazuje ludzi na trwanie w bezczynności i bezradności. Niepełnosprawność rozumiana jako pewne ograniczenie, w sferze fizycznej lub psychicznej, nie jest czynnikiem i przyczyną, a przynajmniej nie może być czynnikiem ograniczającym jednostkę w jakiegokolwiek sferze życia społecznego czy zawodowego.

W znacznym stopniu jest to uwarunkowane rodzajem i typem niepełnosprawności, zależy od możliwości człowieka (motywacji i otwartości „na zmiany”), ale nie od samego faktu bycia osobą niepełnosprawną. Istotną rolę wspierającą odgrywa także najbliższe otoczenie (rodzinne, instytucjonalne), od zaangażowania którego zależy przyszłość związana z aktywnością niepełnosprawnego w środowisku lokalnym czy zawodową (na którą składa się wybór i zdobycie zawodu a w konsekwencji znalezienie pracy zgodnej z indywidualnymi możliwościami).

Nie jest to zadanie łatwe, szczególnie w przypadku osób z niepełnosprawnościami, z uwagi na ograniczenia zdrowotne wymagające uwzględnienia specyficznych czynników w procesie planowania kariery zawodowej i poszukiwania odpowiedniego miejsca na rynku pracy.

Szczególnie w tym miejscu warto podkreślić, że ta grupa osób nie jest pozostawiona sama sobie, może liczyć na pomoc i wsparcie specjalistów, w tym doradców zawodowych, którzy oferując poradnictwo zawodowe (w różnych instytucjach, urzędach pracy i organizacjach), przyczyniają się (obok wsparcia rodziny) do prowadzenia normalnego i pełnowartościowego życia.

¹ Halicki M.,(red.) „Niezbędnik osoby z niepełnosprawnościami” wydano w ramach projektu „(Nie)Pełnosprawny. Świadomy. Aktywny – Niezbędnik osoby z niepełnosprawnościami” dofinansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, wifoon.pl/ 2015r., s.3

Praca i jej znaczenie w życiu osoby z niepełnosprawnościami

Większość osób niepełnosprawnych nie chce być określana („naznaczona”), że jest kimś „innym” czy kimś „gorszym”. w opinii tej grupy osób takie słowa i pojęcia jak: równość, normalność, brak dyskryminacji, tolerancja, podmiotowość, powinny opisywać sposoby ich udziału w życiu społecznym, a szczególnie życiu zawodowym, którego większą część stanowi praca.

Mówiąc o aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych warto podkreślić kwestie odnoszące się do wartości wynikających z zawodowej aktywności. w dostępnych opracowaniach poświęconych problematyce aktywizacji zawodowej różni autorzy tak definiują znaczenie pracy zawodowej w życiu osoby niepełnosprawnej:

Praca jest „najlepszym sposobem, by przywrócić niepełnosprawnych do w miarę normalnego życia – to podstawowa zasada współczesnej rehabilitacji”².

Zdaniem jednego z badaczy „**praca zawodowa** i wynikająca z niej świadomość przynależności do społeczności pracującej przyczynia się m.in. do wzrostu poczucia wspólnoty osób niepełnosprawnych z wszystkimi ludźmi”³.

„**Praca określa rytm dnia**, to przede wszystkim codzienny obowiązek, np.: wyjścia z domu, wykonania określonych czynności, kontaktu z drugim człowiekiem. To ona często nadaje kierunek naszemu życiu i pewną celowość, co jest istotne dla każdej jednostki”⁴.

Ponadto „**praca zawodowa**, oprócz zabezpieczenia finansowego i przynajmniej podstaw egzystencji, jest dla osób niepełnosprawnych formą integracji z najbliższym otoczeniem, sposobem na odzyskanie wiary w siebie i sukcesu w życiu osobistym. Stąd rehabilitacja

² Dyszel A., Pozwólcie nam pracować, „Przegląd”, 2006, nr 11, w: Becker-Pestka D., Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych – problemy i wyzwania, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Colloquium Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych Kwartalnik 4/2012, s. 33

³ Kukła D., Poradnictwo zawodowe i praca zawodowa jako integralny proces rewalidacji zawodowej osób niepełnosprawnych, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”, 2004, nr 4, s. 69.

⁴ Kukła D., Duda W., Czerw-Bajer M., Osoby niepełnosprawne w systemie edukacji i poradnictwa zawodowego”, Difin S.A., Warszawa 2011, s. 111

zawodowa (poprzez pracę) powinna być jednym z głównych priorytetów w działaniach państwa na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych⁵.

Aktywność zawodowa i realizowanie siebie nie jest zarezerwowana tylko dla osób zdrowych, pełnosprawnych. Także osoby z niepełnosprawnościami mają taką możliwość.

Praca daje poczucie wartości i użyteczności społecznej, czyli poczucie włączenia się w tworzenie i pomnażanie dóbr potrzebnych społeczeństwu, którego są członkami, daje poczucie bycia normalnym członkiem społeczeństwa. Dla wielu osób z tej grupy praca zawodowa ma również charakter terapeutyczny czy psychoterapeutyczny. Dzięki zaangażowaniu w pracę osoba z niepełnosprawnościami ma możliwość usprawnienia się pod względem fizycznym i psychicznym, co stanowi istotny cel rehabilitacji⁶.

Praca może mieć też charakter rehabilitacji społecznej, dawać szansę nabywania nowych i doskonalenia już posiadanych umiejętności przydatnych w codziennym życiu.

Jak wynika z powyższych treści, praca jest szczególnie istotna w życiu osoby niepełnosprawnej, jest ściśle związana z rehabilitacją, z dochodzeniem do zdrowia. Ponadto daje szanse samorealizacji oraz integracji społecznej.

Dlatego tak ważne jest korzystanie ze wsparcia specjalistów w trakcie przygotowywania się do poszukiwania pracy, a docelowo do zatrudnienia.

Poradnictwo zawodowe jako ważny element rehabilitacji

Dynamicznie zmieniający się współczesny rynek pracy (także w regionie) stanowi obszar wielu działań mających na celu wsparcia zatrudnienia szczególnie tych osób, które mają niewielkie szanse na podjęcie pracy. Osoba z niepełnosprawnościami, jako uczestnik rynku pracy, w wielu sytuacjach pozbawiona jest równego dostępu do zatrudnienia oraz odpowiedniego do potrzeb wsparcia w jego pozyskaniu i utrzymaniu. Czasami spotyka się też z negatywnymi postawami społecznymi zarówno pracodawców, jak i sprawnych pracowników.

⁵ Politaj A., Ocena sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy w świetle wyników badań aktywności ekonomicznej ludności Polski w latach · 2000-2007, w: Becker-Pestka D., Aktywizacja społeczna i zawodowa ... op.cit., s. 33.

⁶ Kukła D., Duda W., Czerw-Bajer M., Osoby niepełnosprawne, op.cit., s. 110

Niepełnosprawni, aby poznać „smak pracy” powinni się do tego przygotować, zapoznać z realiami rynku pracy, co ułatwi im dopasowanie siebie do wymagań pracodawców i oferowanych (dostępnych) miejsc pracy.

W tej sytuacji istotną rolę odgrywa poradnictwo zawodowe, które jest ważnym etapem rehabilitacji zawodowej, która jako dopełnienie rehabilitacji leczniczej i społecznej, ma pomóc w podniesieniu jakości życia oraz poziomu funkcjonowania.

Wraz z rosnącą liczbą niepełnosprawnych w społeczeństwie, rośnie także zapotrzebowanie na pomoc i zaangażowanie ze strony doradców zawodowych. Ludzie zagubieni w różnorodności świata zawodów często sami nie są w stanie znaleźć dla siebie odpowiedniego zajęcia, wybrać drogi kształcenia zgodnej z ich możliwościami i predyspozycjami⁷.

Dlatego rola poradnictwa zawodowego w życiu osób niepełnosprawnych jest nieprzeceniona, a być może nawet istotniejsza niż w przypadku osób sprawnych, dla których rynek pracy jest o wiele bardziej otwarty i osiągalny. Niepełnosprawni, ze względu na indywidualne ograniczenia mają zawężone możliwości i szanse zawodowe. Często narażone są na duży wysiłek i stres, związany z pokonaniem barier fizycznych, psychicznych i społecznych, w trakcie poszukiwania odpowiedniego miejsca na rynku pracy (znalezienie pracy), a w konsekwencji zadowolenia z jej wykonywania.

Doradztwo zawodowe⁸

„Uznawane jest za **proces** pomagania ludziom w celu lepszego zrozumienia przez nich samych siebie w odniesieniu do rodzajów pracy i środowiska pracy, by mogli podjąć właściwą decyzję przy wyborze kierunku kariery, podjęcia nauki zawodu, zmiany aktualnego zatrudnienia lub też właściwego dostosowania zawodowego” (według A. Bańka 2016).

Cel poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych:

⁷ Kukła D., Duda W., Czerw-Bajer M., Osoby niepełnosprawne..., op.cit s.59

⁸ Bańka A., Zawodoznawstwo, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy: Psychologiczne metody i strategie pomocy bezrobotnym, Wyd. · Stowarzyszenie Psychologia i Architektura, Poznań 2016, s. 16

Udzielenie pomocy osobie niepełnosprawnej w wyborze właściwego kierunku kształcenia, zawodu (pracy), który odpowiadałby jej sprawnościom psychofizycznym i potencjalnym możliwościom zawodowym, jak również zainteresowaniom i potrzebom, które poprzez odpowiednie szkolenie lub kształcenie mogłyby być rozwinięte. Osobą, decydującą o wyborze, jest jednak sama osoba niepełnosprawna, a nie osoba udzielająca pomocy⁹.

Rola poradnictwa polega obecnie na tym, aby pomóc jednostce niepełnosprawnej w konstruowaniu przebiegu indywidualnej kariery zawodowej i rozumieniu jej jako „projektu życiowego”, i to nie tylko w określonych fazach życia, jak na przykład w momencie przejścia od nauki do życia zawodowego, lecz przez całe życie¹⁰.

Pomoc doradcy jest pozytywnym oddziaływaniem na klienta, mającym przede wszystkim wpływ na kształtowanie racjonalnych preferencji zawodowych, modyfikację zachowań klienta, zachęcanie go do zdobywania wiedzy i ukierunkowywanie w poszukiwaniu rozwiązań różnych problemów zawodowych, a także wyrównywanie stwierdzonych u niego deficytów.

Tak rozumiane poradnictwo zawodowe można określić jako profesjonalną pomoc opartą na wiedzy o człowieku jako podmiocie oddziaływań doradczych, determinantach podejmowania decyzji zawodowych na każdym etapie rozwoju zawodowego, poprzez wiedzę zawodoznawczą, aż do obszarów związanych z motywowaniem do aktywności zawodowej¹¹.

Poradnictwo zawodowe jest współcześnie koniecznym rozwiązaniem szczególnie dla osób, które ze względu na występujące deficyty sprawności częściej niż sprawne jednostki narażone są na wykluczenie z dostępu do głównych instytucji życia społecznego, a także z dostępu do rynku pracy. Poradnictwo zawodowe współtworzy sieć wsparcia w profesjonalnym otoczeniu człowieka, jest rodzajem pomocy udzielanej w celu

⁹ Koźbiał A., Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, w: Edukacja osób niepełnosprawnych, Frąckiewicz L. (red.), Wyd. Akademii · Ekonomicznej, Katowice 2003, s. 34

¹⁰ Kukła D., Duda W., Czerw-Bajer M., Osoby niepełnosprawne, op.cit.,s. 77

¹¹ Pielok C., Przegląd metod grupowego poradnictwa zawodowego – 2014, Poradnictwo w sieci – <http://www.doradca-zawodowy.ecorys.pl> .

mobilizowania sił, potencjałów i zasobów ludzi. Jako element sieci wsparcia służy zwiększeniu interakcji pomiędzy osobą wspieraną a jego społecznym otoczeniem, ale też kształtuje owo otoczenie, aby było bardziej elastyczne i otwarte¹².

Dla kogo wsparcie doradców zawodowych

Obecnie usługi poradnictwa zawodowego czy też doradztwa zawodowego dotyczą nie tylko uczniów, ale i osób dorosłych. Realizowane są w okresie edukacji szkolnej i w ciągu całego życia zawodowego.

W związku z tym nasuwa się pytanie: Kto i w jakim momencie może korzystać z poradnictwa zawodowego?

Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych obejmuje dwie grupy:

- młodzież z niepełnosprawnością, która stoi przed wyborem drogi edukacyjnej i odpowiedniego zawodu,
- osoby dorosłe (18+), które chcą wkroczyć na rynek pracy lub już na nim są i wymagają pomocy, aktywizacji lub też przekwalifikowania¹³. Wśród tych osób mogą być zarówno osoby bezrobotne i poszukujące pracy (zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy), jak i niezarejestrowane, które chcą się przygotować do „zmiany” w swoim życiu.

Obie grupy wymagają więc pomocy w rozwiązaniu swoich problemów związanych z aktywizacją zawodową. Jednak w odniesieniu do każdej z tych grup doradztwo będzie przebiegało w odmienny sposób, ponieważ różna jest wyjściowa sytuacja i potrzeby poszczególnych klientów, co wiąże się z chęcią realizacji innych priorytetów.

¹² Wesołowska A., System doradztwa zawodowego jako sieć wsparcia w profesjonalnym otoczeniu człowieka, 2011, w: Giermanowska E., Raclaw M., · Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych. Piękna i wspierająca idea a zaniedbana inwestycja w polityce społecznej, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytet Warszawski w: Gąciarz B., Rudnicki S., Żuchowska-Skiba D. (red.), Polscy Niepełnosprawni. Pomiędzy deklaracjami a realiami, Wyd. AGH, Kraków 2015, s.16

¹³ Kukła D., Duda W., Czerw-Bajer M., Osoby niepełnosprawne...op.cit., s. 77

Poradnictwo dla osób bezrobotnych (w tym osób niepełnosprawnych)

W związku z tym, że nasze usługi poradnictwa kierowane są (zgodnie z przepisami: ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1482, z późn. zm.) **do osób dorosłych (zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy /PUP lub niezarejestrowanych) zaprezentowane zostaną informacje dotyczące wsparcia w publicznych służbach zatrudnienia (PSZ).**

Poradnictwo zawodowe obok pośrednictwa pracy (dostęp do ofert pracy i pracodawców zainteresowanych zatrudnieniem pracownika) jest usługą rynku pracy, realizowaną przez powiatowe urzędy pracy (PUP) i centra informacji i planowania kariery zawodowej (CliPKZ) działające w wojewódzkich urzędach pracy (WUP).

Klientami powiatowych urzędów pracy są osoby w wieku powyżej 18 lat, zarejestrowane jako: bezrobotne - posiadające ustaloną niepełnosprawność, jednak nie uprawnione m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego; poszukujące pracy, które oprócz ustalonej niepełnosprawności są uprawnione m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.¹⁴

Klienci centrum: centra informacji i planowania kariery zawodowej zapraszają do siebie wszystkie osoby zainteresowane tematyką doradztwa i wsparciem, które ukończyły 18 lat, zarówno zarejestrowane, jak i niezarejestrowane w PUP.

Poradnictwo zawodowe polega na udzielaniu pomocy przez pracownika urzędu pracy (doradcę zawodowego, doradcę klienta) w rozwiązywaniu problemów zawodowych osób zgłaszających się po taką pomoc do urzędu.

Pomoc może być udzielana w formie:

- indywidualnej (bezpośredni kontakt pracownika/ doradcy z osobą potrzebującą pomocy),

¹⁴ Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych: Informacje dla osób niepełnosprawnych: bezrobotnych i poszukujących pracy, <http://psz.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnosprawnych> (dostęp: 5.05.2020)

- grupowej (spotkania w formie warsztatów, treningów z osobami potrzebującymi pomocy),
- lub „na odległość” (za pośrednictwem telefonu lub internetu).

Kto może skorzystać z poradnictwa zawodowego?

Poradnictwo zawodowe w publicznych służbach zatrudnienia jest dostępne zarówno dla osób zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy, jak i osób niezarejestrowanych oraz pracodawców i ich pracowników.

Osoby niepełnosprawne zwracające się o pomoc do urzędów pracy stanowią grupę bardzo zróżnicowaną pod wieloma względami. Zróżnicowanie to wynika z cech i sytuacji życiowej osoby poszukującej wsparcia. Przede wszystkim są to osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności, a także z różnym poziomem kwalifikacji i doświadczenia zawodowego. Są wśród nich:

- młodzież niepełnosprawna, która ukończyła odpowiednią szkołę zawodową lub uczelnię i chce podjąć pracę (absolwenci);
- dorosłe osoby niepełnosprawne w wieku aktywności zawodowej, posiadające odpowiednie kwalifikacje zawodowe oraz odpowiednie doświadczenie zawodowe, lecz pozostające przez dłuższy okres bierne zawodowo;
- dorosłe osoby niepełnosprawne w wieku aktywności zawodowej, nieposiadające kwalifikacji zawodowych i doświadczenia zawodowego, pozostające przez dłuższy okres bierne zawodowo, lecz chcące pracować;
- osoby, które na skutek różnych przyczyn stały się niepełnosprawne w wieku aktywności zawodowej, w wyniku czego utraciły możliwość wykonywania dotychczasowego zawodu, lecz chcą nadal być aktywne zawodowo. Zaistniała sytuacja wymusza na nich, np.: przekwalifikowanie się oraz nabycie nowych umiejętności zawodowych ¹⁵.

Osoby zainteresowane mogą uzyskać od doradców zawodowych pomoc w¹⁶:

określeniu, na czym polegają ich rzeczywiste trudności w znalezieniu pracy; rozpoznaniu

¹⁵ Majewski T., Poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy dla osób niepełnosprawnych Wyd. MPiPS, Warszawa 2011, s.24

¹⁶ Krawczyk-Blicharska M., Chabior A., Rola doradców zawodowych w aktywizacji osób bezrobotnych, Edukacja Dorosłych 2014, nr 2, s. 233

swoich preferencji i predyspozycji zawodowych; wyborze odpowiedniego rodzaju pracy lub kierunku szkolenia czy przekwalifikowania; zaplanowaniu ścieżki kariery zawodowej; uzyskaniu informacji o zawodach; nabyciu umiejętności poszukiwania pracy (na lokalnym i krajowym rynku pracy).

Poradnictwo zawodowe w PUP i CliPKZ **jest realizowane** dla wszystkich zainteresowanych **bezpłatnie** zgodnie z następującymi zasadami¹⁷:

- dostępności
- dobrowolności;
- równości bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub przynależność związkową;
- swobody wyboru zawodu i miejsca zatrudnienia;
- poufności i ochrony danych.

W publicznych urzędach pracy usługi poradnictwa zawodowego zaliczane do podstawowych usług rynku pracy, nie mają jednak charakteru obligatoryjnego, a dobrowolny. Udzielane są zarówno osobom bezrobotnym, jak i poszukującym pracy, czyli osobom bez statusu bezrobotnego, przyznawanego na podstawie kryteriów ustawowych. Statusu bezrobotnego często nie otrzymują osoby niepełnosprawne, ze względu na pobieranie świadczeń rentowych¹⁸.

Formy pracy doradcy klientem (osobą niepełnosprawną)

Poniżej omówione zostaną pokrótce sposoby pracy: doradca – klient (osoba niepełnosprawna, zainteresowana poradą zawodową).

Poradnictwo zawodowe jest świadczone w formie porad indywidualnych i grupowych, a także „na odległość” (za pomocą telefonu lub internetu). Formy te są równie ważne

¹⁷ Poradnictwo zawodowe, <https://psz.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/poradnictwo-zawodowe> oraz na podstawie treści art. 38 [ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy \(Dz. U. z 2019 r. poz. 1482, z późn. zm.\)](#), 5.05.2020r.

¹⁸ Gąciarz B., Rudnicki S., Żuchowska-Skiba D. (red.), Polscy Niepełnosprawni, op.cit, s.31

w pracy z osobami bezrobotnymi (w tym niepełnosprawnymi), często uzupełniają się wzajemnie.

W zależności od sytuacji i zgłaszanego problemu, doradca zaproponuje odpowiedni sposób kontaktu i pracy z klientem.

Porada indywidualna i porada indywidualna „na odległość” są prowadzone w formie rozmowy doradczej, w ramach której pracownik urzędu pracy określa wspólnie z osobą korzystającą z porady jej problem zawodowy i sposoby jego rozwiązania.

Cel porady indywidualnej - udzielenie pomocy i wsparcia osobie, która stoi przed wyborem dalszej ścieżki edukacyjnej lub zawodowej.

Podstawową metodą pracy doradcy jest rozmowa doradcza, która przebiega według ściśle określonych etapów z wykorzystaniem odpowiednio dopasowanych metod i technik.

Rozmowa nie jest jednorazowym aktem udzielenia pomocy. To proces (rozłożony w czasie, może być kilka spotkań), w trakcie którego doradca zawodowy i klient pracują wspólnie nad świadomym i samodzielnym podjęciem przez klienta decyzji dotyczącej drogi rozwoju zawodowego oraz nad dostosowaniem się do wymogów rynku pracy.

Aby rozmowa doradcza przyniosła efekt, potrzebny jest odpowiedni czas przeznaczony na rozmowę, koncentracja na osobie poszukującej porady i jej problemie. Jednoznaczne określenie czasu trwania rozmowy doradczej nie jest możliwe, gdyż każdy przypadek jest inny – są klienci otwarcie mówiący o swoich oczekiwaniach, problemie, są również osoby zamknięte w sobie, z którymi nawiązanie kontaktu wymaga poświęcenia większej ilości czasu. Wstępny czas trwania: 45 – 90 minut, dostosowany do potrzeb klienta.

Udzielenie prawidłowej porady powinno poprzedzać poznanie możliwości zawodowych osoby niepełnosprawnej ubiegającej się o pracę oraz poznanie wymagań w zależności od zawodu i stanowisk pracy dostępnych na rynku pracy dla danego klienta.

Rozmowa nastawiona jest na definiowanie problemu, wskazanie potencjału bezrobotnego (atutów i posiadanych zasobów), możliwości na rynku pracy oraz zaproponowanie adekwatnych rozwiązań. Stanowi ona punkt wyjścia do wspólnego określenia planu dalszego działania.

Aby doradca mógł we właściwy sposób określić potencjał zgłaszającego się do niego klienta, potrzebuje uzyskać kilka istotnych informacji. w związku z tym osoby niepełnosprawne korzystające z poradnictwa zawodowego powinny być przygotowane na udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące, np.: bieżącej sytuacji (w tym sytuacji zdrowotnej), posiadanych kwalifikacji, zainteresowań, hobby, diagnozy lekarskiej ich schorzenia, przebiegu rehabilitacji medycznej oraz rokowań, czyli opinii lekarza odnośnie ewentualnego rozwoju lub ustępowania dysfunkcji/schorzenia itp.

Dodatkowo bardzo ważna z punktu widzenia poradnictwa zawodowego jest również wiedza o przeciwwskazaniach do wykonywania pracy, tzn. o czynnościach związanych z pracą, których osoba niepełnosprawna nie może wykonywać ze względu na stan zdrowia, a także o warunkach, w jakich nie powinna pracować. Pomocna jest też lekarska opinia o ogólnej wydolności fizycznej i możliwościach psychofizycznych¹⁹.

Podczas rozmowy indywidualnej można:

- odkryć własne talenty, możliwości i cechy osobowości (atuty na rynku pracy);
- określić osobiste preferencje i predyspozycje zawodowe (za pomocą testów i kwestionariuszy);
- ustalić i opracować działania jakie warto podjąć, aby osiągnąć zaplanowany cel (w postaci indywidualnego planu działania/ rozwoju zawodowego);
- sporządzić dokumenty aplikacyjne (przydatne w trakcie poszukiwania pracy);
- przygotować się do rozmowy z pracodawcą;
- uzyskać wsparcie psychiczne i wzmocnienie pozytywnej motywacji.

W trakcie spotkań doradca ustala zasoby klienta. Polega to na przeanalizowaniu cech i predyspozycji fizycznych, psychicznych oraz społecznych, które potrzebne są do wykonywania pracy. Ponadto doradca musi poznać postawy, oczekiwania, mocne i słabe strony swojego podopiecznego. Bardzo ważne jest również zastanowienie się nad potrzebami rynku pracy i uwarunkowaniami systemu edukacji pod kątem danej osoby oraz szczegółowe poznanie wymagań różnych zawodów i stanowisk pracy, które są dostępne na rynku.

¹⁹ Danuta Kukła, Wioleta Duda, Monika Czerw-Bajer: *Osoby niepełnosprawne...* op.cit., s.79

Rola doradcy w poradnictwie polega na towarzyszeniu klientowi i wspomaganiu jego rozwoju, a NIE na „wyręczaniu” klienta i podejmowaniu za niego decyzji. Jego rolą jest zaktywizowanie osoby korzystającej z poradnictwa do samodzielnego poszukiwania informacji o szkołach, zawodach i rynku pracy.²⁰ w przypadku osób z niepełnosprawnością, zadanie to może być trudniejsze z uwagi na konieczność uświadomienia sobie i uwzględnienia podczas zdobywania informacji, ograniczeń wynikających z niepełnosprawności. z pewnością warto podjąć ten wysiłek, ponieważ wykazanie się inicjatywą dodaje osobom wkraczającym na rynek pracy odwagi i pewności siebie, a także stanowi nieoceniony trening przed przystąpieniem do samodzielnego poszukiwania zatrudnienia.

Poradnictwo grupowe – co to jest i na czym polega?

Poradnictwo grupowe polega na udziale uczestnika w warsztatach prowadzonych pod kierunkiem doświadczonych doradców zawodowych, którzy poprzez realizację konkretnego programu zajęć, stymulują grupę do działań zmierzających do uzyskania założonych celów.

Jest to zorganizowany sposób pracy z ludźmi, którzy pracując w grupie i będąc jej członkiem, w atmosferze akceptacji i otwartości, mają możliwość zbadania i zdefiniowania własnego problemu zawodowego, dokonania adekwatnej oceny siebie oraz rozwijania umiejętności podejmowania decyzji dotyczących planowania kariery zawodowej²¹.

Zajęcia odbywają się w małych grupach (6-16 osób) przy wykorzystaniu aktywizujących technik pracy. Czas ich trwania uzależniony jest od realizowanego programu²².

W ramach **porad grupowych** doradcy zawodowi przeprowadzają zajęcia warsztatowe z zakresu, np.: poznania samego siebie, podejmowania decyzji zawodowych i planowania rozwoju zawodowego oraz z kształtowania umiejętności pozazawodowych,

²⁰ Danuta Kukła, Wioleta Duda, Monika Czerw-Bajer: *Osoby niepełnosprawne...* op.cit., s.82

²¹ Krawczyk-Blicharska M., Chabior A., Rola doradców zawodowych w aktywizacji osób bezrobotnych, *Edukacja Dorosłych* 2014, nr 2, s. 238

²² Poradnictwo grupowe, PAKT dla Rozwoju Poradnictwa Zawodowego, <https://psz.praca.gov.pl/web/doradca/poradnictwo-grupowe>, 25,05.2020r.

autoprezentacji, technik poszukiwania pracy. Są to zajęcia czasami kilkudniowe, rozłożone w czasie, dostosowane do potrzeb uczestników.

Gdzie i w jakiej formie można skorzystać z grupowych spotkań?

Osoby zainteresowane mogą skorzystać z poradnictwa zawodowego w formie grupowej w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łodzi (lub w urzędzie w którym są zarejestrowane) lub Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Łodzi i Oddziałach: Piotrków Trybunalski, Sieradz i Skierniewice. Może to być:

- porada grupowa (w postaci zajęć warsztatowych), udzielana osobom, które potrzebują pomocy w celu rozwiązania ich problemów zawodowych lub nabycia umiejętności w zakresie poszukiwania pracy;
- informacja grupowa, udziela osobom podczas spotkania informacyjnego, które ma na celu przedstawienie informacji zawodowej;
- szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy w PUP.

Uwaga! Szkolenie z zakresu umiejętności poszukiwania pracy realizowane jest tylko przez powiatowe urzędy pracy.

Poradnictwo realizowane jest w formie warsztatowej, a jego celem jest m.in. pomoc w:

- lepszym radzeniu sobie w poszukiwaniu pracy,
- planowaniu kariery zawodowej i określaniu potencjału zawodowego,
- poznaniu własnych preferencji zawodowych,
- przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych,
- przygotowaniu do rozmowy z pracodawcą,
- przygotowaniu do założenia działalności gospodarczej²³.

Co daje udział w zajęciach grupowych osobie niepełnosprawnej (zalety)?

Zalety zajęć grupowych prowadzonych w atmosferze akceptacji i otwartości:

- istnieje możliwość spotkania się z innymi osobami znajdującymi się w podobnej sytuacji życiowej,

²³Poradnictwo zawodowe: <https://wuplodz.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/poradnictwo-zawodowe/poradnictwo-grupowe>, 25.05.2020r.

- uczestnik może swobodnie opowiedzieć o swoich zasobach: umiejętnościach, zainteresowaniach, potrzebach czy problemach,
- okazja do prawdziwej konfrontacji swoich celów, możliwości, umiejętności, marzeń i pragnień z tym, co oferuje rynek pracy czy rynek edukacyjno-szkoleniowy,
- pozyskanie przydatnej wiedzy i rozwijanie/ doskonalenie umiejętności,
- uczestnicy spotkań grupowych uczą się od siebie nawzajem i wymieniają informacjami (nawet prozaicznymi, ale...jakże ważnymi w danym momencie), przełamując często towarzyszący im lęk przed kontaktami z innymi ludźmi i wyrażaniem własnych opinii,
- nawiązanie nowych znajomości, wymiana doświadczeń,
- inspiruje i zachęca do refleksji ...

Zrozumienie i zaufanie sprawia, że podejmowanie decyzji staje się łatwiejsze²⁴.

Uwaga! Informacje o terminach, miejscu realizacji i tematyce porad grupowych znaleźć można w siedzibie urzędów (PUP i CliPKZ) oraz na stronach internetowych urzędów. Zapisy na porady grupowe prowadzą pracownicy urzędów (dane teleadresowa w dalszej części broszury).

Poradnictwo zawodowe „na odległość” (z wykorzystaniem tel., lub internetu)

Oprócz standardowego sposobu kontaktowania się z doradcą zawodowym (bezpośrednie spotkania, rozmowa „face to face”), powiatowe urzędy pracy oraz centra informacji i planowania kariery zawodowej oferują poradnictwo i informację zawodową na odległość. Usługi te prowadzone są za pośrednictwem Internetu i telefonu. Jest to dogodne rozwiązanie przede wszystkim dla osób niepełnosprawnych mających trudności z poruszaniem się.

Poradnictwo na odległość umożliwia udzielenie porady lub informacji zawodowej osobom, które z różnych przyczyn nie mogą osobiście przybyć do placówki.

Korzyści jakie niesie ze sobą poradnictwo zawodowe z wykorzystaniem e-mail’a:

²⁴ Poradnictwo grupowe, PAKT dla Rozwoju...op.cit, 25.05.2020r.

Do korzyści związanych ze świadczeniem usług poradnictwa zawodowego z wykorzystaniem poczty elektronicznej można zaliczyć: dużą dostępność, klient może przesłać swoje zapytanie praktycznie z każdego miejsca (jeśli tylko posiada pocztę elektroniczną), łatwość nawiązania kontaktu klient-doradca, zwiększoną dostępność usług doradczych, w tym również dla osób aktywnych zawodowo i niepełnosprawnych, pozwala zaoszczędzić pieniądze i czas klienta, klient ma wystarczająco dużo czasu aby zastanowić się nad swoimi potrzebami i odpowiednio sformułować prośbę lub pytanie, klient otrzymuje informację w formie pisemnej i dzięki temu może ponownie z niej skorzystać, ewentualna częściowa anonimowość może podziałać na klienta jak zachęta.

Poradnictwo zawodowe jako ważny element rehabilitacji zawodowej ma szczególne znaczenia dla osób niepełnosprawnych, które z reguły mają ograniczoną zdolność do pracy, a tym samym mniejsze możliwości i szanse zawodowe. Podjęcie niewłaściwej decyzji zawodowej ma dla nich większe konsekwencje niż dla osób pełnosprawnych. Naraża je bowiem na zbędny wysiłek i stresy (w tym zawiedzione nadzieje na sukces w wybranym zawodzie), dlatego bardzo istotnym jest na tym etapie udział samej osoby niepełnosprawnej w podejmowaniu decyzji, co do jej przyszłych planów i losów zawodowych. Może ona bowiem także wnieść swój udział w ocenę własnych możliwości zawodowych. Pomyłka w tym zakresie może mieć niepożądane konsekwencje dla dalszego jej życia²⁵ i funkcjonowania.

Gdzie można szukać wsparcia (dostępność poradnictwa zawodowego w Łodzi i województwie łódzkim)

Aby uzyskać właściwie dopasowane wsparcie doradcze, należy zapoznać się z ofertą instytucji, urzędu czy poradni działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami (przykłady na końcu broszury) i wybrać właśnie taką, która będzie odpowiadać indywidualnym potrzebom. Na rynku pracy funkcjonują zarówno instytucje państwowe, jak i firmy prywatne (komercyjne), które mogą oferować poradnictwo zawodowe.

Z usług poradnictwa zawodowego może skorzystać każda osoba (bez względu na wiek) zainteresowana tematyką świadomego planowania przyszłości edukacyjno-zawodowej,

²⁵ Duda W., Bednarczyk Ł., Rehabilitacja osób niepełnosprawnych, w: Kukła D., Duda W., Czerw-Bajer M., Osoby niepełnosprawne...op.cit., s. 85

wyboru/ lub zmiany zawodu, poszukiwania zatrudnienia itp. z uwagi na różnorodność instytucji wspierających należy jednak pamiętać, że poszczególne placówki/instytucje oferujące usługi z zakresu doradztwa zawodowego, kierują swoją pomoc do określonych grup odbiorców. Warunkiem uzyskania wsparcia jest zgłoszenie się do odpowiedniej placówki.

Zadania z zakresu poradnictwa i informacji zawodowej realizowane są przez doradców w placówkach należących do resortu edukacji (dzieci i młodzież ucząca się) i resortu pracy (osoby dorosłe 18+, absolwenci):

- Niepełnosprawne dzieci i młodzież ucząca się uzyskują wsparcie doradców w ramach orientacji i poradnictwa zawodowego prowadzonego w szkołach, a także w poradniach psychologiczno-pedagogicznych (PPP); Patrz: „Usługi doradcy świadczącego pomoc dla młodzieży”
<https://wuplodz.praca.gov.pl/web/wojewodzki-urząd-pracy-w-lodzi/-/872289-ulotki-centrum-informacji-i-planowania-kariery-zawodowej>, dostęp 15.06.2020r.
- Aktywizację zawodową studentów i absolwentów uczelni wyższych prowadzą akademickie biura karier (ABK) prowadzone przez szkołę wyższą lub organizację studencką <https://wuplodz.praca.gov.pl/urząd/wydziały/centrum-informacji-i-planowania-kariery-zawodowej/akademickie-biura-karier>, dostęp 15.06.2020r.
- Za poradnictwo zawodowe oraz informację zawodową dla osób dorosłych oraz młodzieży bezrobotnej i zagrożonej wykluczeniem społecznym (w tym niepełnosprawni) odpowiadają publiczne instytucje rynku pracy, czyli urzędy/placówki należące do resortu pracy: powiatowe urzędy pracy, PUP (poziom lokalny), centra informacji i planowania kariery zawodowej w wojewódzkich urzędach pracy w całej Polsce, CliPKZ (poziom regionalny) oraz Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, MRPiPS (poziom centralny);
<https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/katalog-urzedow/>, dostęp 15.06.2020r.
- Poradnictwo zawodowe dla młodzieży realizowane jest także przez Ochotnicze Hufce Pracy (osoby bezrobotne do 25 roku życia) <http://www.lodzka.ohp.pl>, dostęp 15.06.2020r.

- Ponadto usługi z zakresu poradnictwa zawodowego mogą także świadczyć podmioty prywatne: agencje zatrudnienia i organizacje pozarządowe.

<https://uml.lodz.pl/niepelnosprawni/informacje/fundacje-stowarzyszenia>

Istniejący system usług poradnictwa zawodowego w Polsce skierowany jest do wszystkich grup wiekowych i zawodowych w systemie edukacji i na rynku pracy. Rozbudowana sieć instytucjonalna powinna być dostępna dla wszystkich potrzebujących wsparcia i oferować usługi wysokiej jakości, zwłaszcza osobom, które ich najbardziej potrzebują, czyli z grup defaworyzowanych na rynku pracy. Argumenty za jego rozwojem są wyraźnie podkreślane w dostępnych publikacjach:

Doradztwo zawodowe to piękna i niezwykle wspierająca idea.

Jednak najważniejsze jest to, że jest to również działanie niezbędne, zapobiegające marginalizacji, a nawet wykluczeniu, frustracji, obniżające koszty społeczne, gospodarcze i polityczne, ale tylko wtedy, kiedy jest realizowane profesjonalnie z uwzględnieniem społecznej różnorodności²⁶.

Rehabilitacja zawodowa w ramach Warsztatów Terapii Zajęciowej, Zakładów Aktywności Zawodowej oraz Zakładów Pracy Chronionej

Osoby niepełnosprawne w zależności od stopnia oraz rodzaju niepełnosprawności mają różne możliwości przygotowania się do powrotu lub wejścia na rynek pracy. Nie ma wątpliwości, iż podjęcie pracy jest związane z przewyciężeniem przez nich lęków i pokonaniem wielu przeciwności. Wymaga to również konieczność podjęcia dodatkowego wysiłku, wytrwałości, umiejętności i zdolności²⁷. Aby osoba z niepełnosprawnościami była gotowa do podjęcia pracy musi się do tego przygotować zarówno pod względem zdrowotnym, psychicznym oraz emocjonalnym. Jak wcześniej zostało nadmienione, jest to realizowane poprzez rehabilitację, która może być medyczna, społeczna, ale również zawodowa, nazywana rehabilitacją poprzez pracę.

²⁶ Sobierajski T., Doradztwo zawodowe. Uniwersalizm i konceptualizacja, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2013, s.25

²⁷ Mielczarek J., Mikołajów K., Zatrudnianie osób niepełnosprawnych - http://www.repozytorium.uni.wroc.pl/Content/79846/01_05_Mielczarek-J_Mikolajow-K_Zatrudnianie-osob-niepelnosprawnych.pdf - dostęp 05.05.2020

Wszystkie trzy są jednakowo istotne i ważne jest, aby była możliwość skorzystania z każdej z nich. Oczywiście w zakresie i formie dostosowanej do indywidualnych możliwości.

Osoby posiadające orzeczoną znaczny stopień niepełnosprawności lub umiarkowany stopień niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną oraz posiadają odpowiednie wskazania określone w orzeczeniu, mogą przejść trzyetapowy system rehabilitacji zawodowej: Warsztaty Terapii Zajęciowej – Zakład Aktywności Zawodowej – Zakłady Pracy Chronionej²⁸.

W pierwszym etapie następuje pokierowanie do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej.

Warsztaty Terapii Zajęciowej / WTZ

W procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych warsztaty terapii zajęciowej odgrywają znaczącą rolę, ponieważ są miejscem, które łączy w swoich działaniach sferę aktywności społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, a także realizują proces ich integracji ze środowiskiem²⁹.

Cel: Przygotowanie osób z orzeczeniem o niepełnosprawnościach do wejścia / powrotu na rynek pracy.

Uczestnicy WTZ nabywają samodzielności, umiejętności oraz kwalifikacji, które są niezbędne do podjęcia zatrudnienia. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25.03.2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2004 r. nr 63, poz. 587), § 8 pkt 3 - zajęcia w warsztacie prowadzone są zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji i terapii, przygotowanym dla uczestnika warsztatu.

Wyróżniamy następujące rodzaje terapii zajęciowej³⁰:

²⁸ZAZ: <http://www.zaz-siedlce.pl/czym-jest-zaz> - dostęp 05.05.2020

²⁹Matejek J., Zdebska E., Warsztaty terapii zajęciowej jako forma wsparcia rodzin osób niepełnosprawnych, <http://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/3121/09--Warsztaty-terapii-zajeciowej--Matejek--Zdebska.pdf?sequence=1> – dostęp 05.05.2020

³⁰ Matejek J., Zdebska E., Warsztaty terapii zajęciowej..., op.cit., – dostęp 05.05.2020

Arteterapia - korzystnie wpływa na samopoczucie, ułatwia proces komunikacji interpersonalnej, spełnia także funkcję edukacyjną, rekreacyjną oraz kompensacyjną. Polega na organizowaniu różnych form zajęć. Mogą być realizowane poprzez: rysunek, malarstwo, grafika, rzeźba, muzykoterapia, zdobnictwo i dekoratorstwo, sztuki użytkowe, choreoterapia, teatroterapia, filmoterapia oraz biblioterapia

Ergoterapia - przygotowuje podopiecznych do samodzielnej pracy, także zarobkowej. Pomaga osiągnąć jak największą samodzielność życiową. Realizowana jest to poprzez dziewiarstwo, hafciarstwo, tkactwo, krawiectwo, kaletnictwo, stolarstwo, metaloplastykę, ogrodnictwo, wikliniarstwo, garncarstwo i ceramikę.

Socjoterapia – jej celem jest przywrócenie lub rozwój prawidłowych zachowań psychospołecznych, a także łagodzenie lub eliminowanie negatywnych norm i obyczajów w zachowaniach społecznych. Jest również okazją do wypróbowania / wyćwiczenia nowych sposobów zachowania się, podejmowania decyzji, radzenia sobie z sytuacjami trudnymi. Realizowana jest poprzez spotkania grupowe i towarzyskie tj. terapię poprzez zabawę, terapię ruchem, naukę czynności życia codziennego, trening umiejętności społecznych.

Tabela 1: Warsztaty Terapii Zajęciowej działające w województwie łódzkim:

Nazwa Warsztatu Terapii Zajęciowej	Adres
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Kuźnia Życzliwości w Dąbrowie Rusieckiej	Dąbrowa Rusiecka 51; 97-438 Rusiec tel.79 355 00 49 e-mail: kontakt@kuzniazyczliwosci.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Bełchatowie	ul. Targowa 20a, 97-400 Bełchatów tel. 44 632 19 93 e-mail: wzbelchatow02@wp.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej „Blisko Ciebie” w Brzezinach	ul. Konstytucji 3 Maja 5, 95-060 Brzeziny tel. 46 874 10 02 e-mail: wz_blisko_ciebie@wp.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Kole nr 1 w Kutnie Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną	ul. 29 Listopada 27, 99-300 Kutno tel. 24 253 34 27 e-mail: orew.niezabudka@@poczta.onet.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Żychlinie	ul. Dobrzelińska 6, 99-320 Żychlin tel. 24 285 37 77 e-mail: zk.zychlin@zgpsouu.home.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Łasku	ul. Kościuszki 14, 98-100 Łask tel. 43 676 24 48

Nazwa Warsztatu Terapii Zajęciowej	Adres
	e-mail: wtlask@gmail.com ; wtlask@wtz-lask.pl ;
Warsztat Terapii Zajęciowej w Łęczycy przy Spółdzielni Inwalidów „Tęcza” Zakład Pracy Chronionej	ul. Lotnicza 2a, 99-100 Łęczycza tel. 602 762 506 e-mail: wtz-si-tecza@wp.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Parmie	Parma 37, 99-400 Łowicz tel. 46 838 67 98 e-mail: wtz-parma@wp.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej Caritas Diecezji Łowickiej w Urzeczu	Urzecze 22, 99-440 Zduny tel. 46 839 10 33 e-mail: wtzurzecze@gmail.com ; wtz.urzecze@caritas.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Koluszkach przy Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „RAZEM”	ul. Pomorska 5, 95-040 Koluszki tel. 44 714 19 20 e-mail: poczta@wtzkoluszki.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Międzynarodowym Stowarzyszeniem Pomocy „Słyszę Serce”	ul. Skarbowa 28, 91-473 Łódź tel. 42 616 09 69 e-mail: poczta@slyszeserce.org.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Polskim Związku Głuchych	ul. Nawrot 94/96, 90-040 Łódź tel. 42 231 30 36; 42 231 33 70 e-mail: biuro@pzg.lodz.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Nr 3	ul. Tkacka 34/36, 90-156 Łódź tel. 42 678 85 68 e-mail: sosw3@interia.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Łodzi przy Spółdzielni Usług Techniczno-Handlowych i Wdrożeń „ORPEL”	ul. Lodowa 101, 93-232 Łódź tel. 42 253 15 78 e-mail: wtzorpelwtz@onet.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Łodzi przy Stowarzyszeniu „NOWA ZORZA”	ul. Św. Jerzego 12, 91-072 Łódź tel. 42 643 46 70 e-mail: nowazorza@op.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Łodzi przy Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych ”POKÓJ”	Al.. Dywizji 16/18, 91-836 Łódź tel. 42 654 56 78 e-mail: wtzpokoj@wp.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci Zarząd Oddziału Dzielnicowego Łódź – Bałuty	ul. Plantowa 7, 91-149 Łódź tel. 42 655 87 48 e-mail: wtztpd@poczta.onet.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Łodzi przy Spółdzielczych Zakładach Chemicznych „MORS”	ul. Telefoniczna 28, 90-950 Łódź tel. 42 679-10-69; 42 678 74 14 e-mail: handlowy@mors.net.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Łodzi przy Fundacji Pomocy Dzieciom „JiM”	ul. Tatrzańska 105, 93-279 Łódź tel. 506 650 494 e-mail: i.bochynska.mysur@jim.org
Warsztat Terapii Zajęciowej w Opocznie	ul. Kopernika 3, 26-300 Opoczno tel. 44 755 30 33 e-mail: wtz_opoczno@wp.pl

Nazwa Warsztatu Terapii Zajęciowej	Adres
Warsztat Terapii Zajęciowej w Drzewicy	ul. Braci Kobyłańskich 26, 26-340 Drzewica tel. 608 219 556 e-mail: wtz@drzewica.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Żarnowie	ul. Przedborska 12, 6-330 Żarnów tel. 44 647 39 54 e-mail: sekretariat@wtz-zarnow.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Miejskim Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach	ul. Jana Pawła II 68, 95-200 Pabianice tel. 608 219 556 e-mail: wtzpabianice@gmail.com
Warsztat Terapii Zajęciowej Konstancyńowie Łódzkim przy Stowarzyszeniu "Czuję Sercem"	ul. 8- go Marca 1, 95-050 Konstancyńów Łódzki tel. 42 211 11 62 e-mail: stowarzyszenie@czujesercem.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej Wolborzu w Sulejowie w Bąkowej Górze	Modrzewskiego 107, 97-302 Wolbórz Milejowska 21, 97-330 Sulejów Bąkowa Góra 43, 97-510 Ręczno tel. 786 042 219 e-mail: wtzsulejow@op.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Wilkowicach (dawna siedziba Poddębice)	Wilkowice 8, 99-220 Wartkowice tel. 43 678 84 33 e-mail: wtzpoddebice@o2.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Radomsku przy Chrześcijańskim Stowarzyszeniu Dobroczynnym	ul. Kopiec 17, 97-500 Radomsko tel. 509 089 733 e-mail: chsdradomsko@wp.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Rawie Mazowieckiej przy Samorządowym Stowarzyszeniu Rozwoju Ziemi Rawskiej	ul. Miła 2, 96-200 Rawa Mazowiecka tel. 66 447 70 95 e-mail: wtzrawa@o2.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Sieradzu przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej	ul. Polna 18/20, 98-200 Sieradz tel. 43 822 48 17 e-mail: wtzsieradz@o2.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Skierniewicach przy Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych „Sprawni Inaczej”	ul. Nowobielańska 92B, 96-100 Skierniewice tel. 46 833 39 08 e-mail: wtzskierniewice@wp.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Tomaszowie Mazowieckim przy Stowarzyszeniu Rodzin Dzieci i Osób Niepełnosprawnych	ul. Warszawska 95/97, 97-200 Tomaszów Maz. tel. 604 452 735 e-mail: wtzfarbiarska-tm@wp.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Tomaszowie Mazowieckim przy Fundacji Społecznej "Razem"	ul. Polna 56 A, 97-200 Tomaszów Mazowiecki tel. 509 449 414 e-mail: wtz.razem@vp.pl

Nazwa Warsztatu Terapii Zajęciowej	Adres
Warsztat Terapii Zajęciowej w Popielawach przy Stowarzyszeniu Pomocna Dłoń	Popielawy 118, 97-221 Rokiciny tel. 607 756 959 e-mail: pomocna-dlon@tlen.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Piotrkowie Trybunalskim	ul Wysoka 21, 97-300 Piotrków Trybunalski tel. 44 645 97 83 e-mail: wtpiotrkow@gmail.com
Warsztat Terapii Zajęciowej w Olewinie	Olewin 92, 98-300 Wieluń tel. 43 842 89 22 e-mail: anowaczyk@mgops.finn.pl ; mgops-wielun@neostrada.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Wieruszowie	ul. Sportowa 7, 98-400 Wieruszów tel. 62 784 25 35 e-mail: tpdwieruszow@wp.pl biuro@sikos.org.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Zduńskiej Woli przy Stowarzyszeniu "Tkalnia"	ul. Zielona 5, 98-220 Zduńska Wola tel. 53 422 20 61 e-mail: wtz.zdunskawola@gmail.com
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Kole w Zgierzu Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną	ul. Chełmska 42/42a, 95-100 Zgierz tel. 42 716 68 87 e-mail: psouu@miasto.zgierz.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Rąbieniu prowadzony przez Fundację Osób Społecznie Aktywnych	Rąbień AB 59, 95-070 Aleksandrów Łódzki tel. 42 712 19 96 e-mail: wtrabien@wp.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Kole w Aleksandrowie Łódzkim Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną	ul. 1-go Maja 43/47, 95-070 Aleksandrów Łódzki tel. 42 712 16 17 e-mail: zk.aleksandrowlodzki@psoni.org.pl
Warsztat Terapii Zajęciowej w Ozorkowie przy Polskim Stowarzyszeniu Ludzi Cierpiących na Padaczkę	ul. Kościuszki 31, 95-035 Ozorków tel. 42 277 17 73 e-mail: biuro@pslcnp.pl

Stan na 01.07.2020 – opracowano na podstawie danych udostępnionych przez PFRON Łódź

Osoby, które uczestniczyły w zajęciach WTZ i są w stanie pracować, mogą znaleźć zatrudnienie w Zakładach Aktywności Zawodowej. Jest to drugi etap rehabilitacji.

Zakład Aktywności Zawodowej / ZAZ

Zakłady Aktywności Zawodowej są pewnego rodzaju „pomostem” dla osób niepełnosprawnych pomiędzy warsztatem terapii zajęciowej a otwartym rynkiem pracy³¹. Nie można ich traktować, jako miejsca pracy „docelowej”.

Cel: Przygotowanie osób niepełnosprawnych do aktywnego i niezależnego życia, wg indywidualnych możliwości.

Osoby zatrudnione w ZAZ-ach uczą się wykonywać konkretny zawód lub konkretne czynności, zgodnie z możliwościami fizycznymi oraz psychicznymi, przy zapewnieniu maksymalnych warunków potrzebnych do rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz medycznej pozwalającej na ich optymalne usprawnienie i zaktywizowanie³². Nabywają doświadczenie, wiedzę oraz umiejętności niezbędne do podjęcia pracy na otwartym rynku.

Tabela 2: Zakłady Aktywności Zawodowej działające w województwie łódzkim:

Nazwa organizatora/ siedziba	Nazwa Zakłady Aktywności Zawodowej/ siedziba
Caritas Archidiecezji Łódzkiej Ul. Gdańska 111, 90-507 Łódź e-mail. caritas@toya.net.pl http://www.caritas.lodz.pl	Zakład Aktywności Zawodowej ul. Gogola 12, 92-513 Łódź tel.: 42 673 05 35 e-mail. zaz@zaz.com.pl www.zaz.com.pl
Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych Ul. Ks. Stanisława Staszica 1/3, 91-746 Łódź e-mail. siedziba@tpn.org.pl http://www.tpn.org.pl	Zakład Aktywności Zawodowej "Zdrowa Kuchnia" ul. Jedlinowa 42/44, 95-073 Jedlicze A, Grotniki tel.: 42 717 91 67 wew. 150 e-mail: zdrowakuchnia@tpn.org www.tpn.org.pl
Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych Ul. Ks. Stanisława Staszica 1/3, 91-746 Łódź e-mail. siedziba@tpn.org.pl http://www.tpn.org.pl	Zakład Aktywności Zawodowej "Dobry Start" ul. Duńska 1, 91-204 Łódź tel.: 42 655 14 07 e-mail: dobrystart@tpn.org.pl www.tpn.org.pl
Stowarzyszenie Integracyjne "Klub Otwartych Serc"	Zakład Aktywności Zawodowej ul. Marianów 7, 98-400 Wieruszów

³¹https://janowlubelski.pl/sites/default/files/news/attachments/jak_zalozyc_zaklad_aktywizacji_zawodowej.pdf - dostęp 05.05.2020

³²Kryńska E., Determinanty aktywności zawodowej z perspektywy pracodawców na zamkniętym rynku pracy – wyniki badań jakościowych – 2013, <http://www.watchdogpfron.pl/wp-content/uploads/2014/03/Krynska-Determinanty-aktywnosci-zawodowej-zamkniety-rynek.pdf> - dostęp 05.05.2020

Nazwa organizatora/ siedziba	Nazwa Zakłady Aktywności Zawodowej/ siedziba
ul. Marianów 7, 98-400 Wieruszów e-mail: biuro@sikos.org.pl http://www.sikos.org.pl/	tel.: 62 781 62 12; 62 760 73 07 e-mail: biuro@zazwieruszow.org.pl www.zazwieruszow.org.pl
Fundacja ARGENTA ul. Gen. J. Dąbrowskiego 225/243 lok. 215, 93-231 Łódź e-mail: poczta@argenta.ngo , https://argenta.ngo	Zakład Aktywności Zawodowej ARGENTA ul. Gen. J. Dąbrowskiego 225/243 lok. 215, 93-231 Łódź tel.: 42 642 67 35 e-mail: poczta@argenta.ngo http://argenta.ngo/zaz-lodz
Rawsko – Bialska Spółdzielnia Socjalna „Nadzieja i Praca” ul. Katowicka 24 E, 96-200 Rawa Mazowiecka e-mail: biuro@spoldzielniarawa.pl http://spoldzielniarawa.pl/	Zakład Aktywności Zawodowej w Rawie Mazowieckiej ul. Katowicka 24 E, 96-200 Rawa Mazowiecka tel.: 46 814 26 19, 506 044 858 e-mail: biuro@spoldzielniarawa.pl http://spoldzielniarawa.pl
Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne "Ja-Ty-My" ul. 28 Pułku Strzelców Kaniowskich 71/73, 90-558 Łódź e-mail: biuro@wsparciespoleczne.pl http://wsparciespoleczne.pl/	Zakład Aktywności Zawodowej Stowarzyszenie Wsparcie Społeczne "Ja-Ty-My" ul. Powstańców 1863r. 12, 99-400 Łowicz tel.: 665 922 202 e-mail: mglapa@wsparciespoleczne.pl http://wsparciespoleczne.pl

Stan na 01.07.2020 – opracowano na podstawie danych udostępnionych przez PFRON
Łódź

Po zakończeniu rehabilitacji poprzez udział w WTZ oraz ZAZ Istnieje możliwość poszukania zatrudnienia w Zakładach Pracy Chronionej lub nawet na otwartym rynku pracy.

Zakłady Pracy Chronionej / ZPCh

Zakłady Pracy Chronionej, to typowe przedsiębiorstwa rynkowe. Funkcjonują jako spółki prawa handlowego lub jako przedsiębiorstwa osób fizycznych. Działają z myślą o osobach niepełnosprawnych³³. Nie tylko dają ludziom pracę, która stanowi ich źródło utrzymania, lecz również w dalszym ciągu stanowią dla nich formę aktywizacji oraz

³³Politaj A., Zakłady aktywności zawodowej oraz zakłady pracy chronionej jako pracodawcy osób niepełnosprawnych w Polsce - <https://direct.dbc.wroc.pl/dlibra/publication/39331/edition/35953/content> - dostęp 05.05.2020

integracji społecznej. Wymagania stawiane niepełnosprawnym pracownikom są większe niż w ZAZ, gdyż są dla nich ostatnim etapem przed wejściem na otwarty rynek pracy. Niestety dla niektórych osób z niepełnosprawnościami mogą być jedyną formą zatrudnienia.

Cel: Zapewnienie odpowiedniej pracy zgodnie z możliwościami fizycznymi i psychicznymi oraz opieki medycznej i rehabilitacyjnej. Poprzez wykonywanie pracy przygotowanie osoby z orzeczoną niepełnosprawnością do pracy w warunkach niechronionych / na otwartym rynku pracy.

Pracownicy wykonujący pracę w ZPCH muszą mieć zapewnione odpowiednie warunki pracy na stanowiskach, dostosowane do możliwości fizycznych. Powinny również zostać uwzględnione potrzeby w zakresie przystosowania ciągów komunikacyjnych oraz pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (toalety, szatnie, korytarze). Obowiązkiem pracodawcy jest ponadto zapewnienie doraźnej i specjalistycznej opieki medycznej, poradnictwa i usługi rehabilitacyjnej³⁴.

Wykaz Zakładów Pracy Chronionej działających w województwie łódzkim znajduje się na stronie Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi:

<http://www.pomoc.lodzkie.eu/page/index.php?str=613>

³⁴Jak uzyskać status zakładu pracy chronionej - <https://www.infor.pl/prawo/praca/pracodawca/3615162,Jak-uzyskac-status-zakladu-pracy-chronionej.html> – dostęp 05.05.2020

Dane adresowe Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi i jego Oddziałów:

Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi

Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Łodzi

ul. Wólczańska 49, 90-608 Łódź

tel. 42 66 30 255, 66 30 273.

e-mail: centrum@wup.lodz.pl

www.wuplodz.praca.gov.pl

<https://www.facebook.com/ClIPKZ/>

Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi

Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Oddział w Skierniewicach

ul. Senatorska 10, 96-100 Skierniewice

tel. 46 833 39 74, 833 36 50

e-mail: centrumsk@wup.lodz.pl

Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi

Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Oddział w Piotrkowie Trybunalskim

ul. Wojska Polskiego 2, 97-300 Piotrków Trybunalski

tel. 44 649 60 87

e-mail: cizpt@wup.lodz.pl

Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi

Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Oddział w Sieradzu

ul. 3 Maja 7, 98-200 Sieradz

tel. 43 822 81 84, 822 81 86

e-mail: lowusi@wup.lodz.pl

Bibliografia

1. Bańka A., Zawodoznawstwo, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy: Psychologiczne metody i strategie pomocy bezrobotnym, Wyd. Stowarzyszenie Psychologia i Architektura, Poznań 2016
2. Becker-Pestka D., Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych – problemy i wyzwania, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Colloquium Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych Kwartalnik 4/2012
Dyszal A., Pozwólcie nam pracować, „Przegląd”, 2006, nr 11,
3. Giermanowska E., Raclaw M., Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych. Piękna i wspierająca idea a zaniedbana inwestycja w polityce społecznej, Instytut Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytet Warszawski w: Gąciarz B., Rudnicki S., Żuchowska-Skiba D. (red.), Polscy Niepełnosprawni. Pomiędzy deklaracjami a realiami, Wyd. AGH, Kraków 2015
4. Koźbiał A., Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, w: Edukacja osób niepełnosprawnych, Frąckiewicz L. (red.), Wyd. Akademii Ekonomicznej, Katowice 2003
5. Krawczyk-Blicharska M., Chabior A., Rola doradców zawodowych w aktywizacji osób bezrobotnych, Edukacja Dorosłych 2014, nr 2
6. Kreft W., Pakulniewicz-Błońska S., Podręcznik doradcy zawodowego ZDZ-Info, Wyd. Fundacja Realizacji Programów Społecznych, Warszawa 2006,
7. Kukła D., Poradnictwo zawodowe i praca zawodowa jako integralny proces rewalidacji zawodowej osób niepełnosprawnych, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”, 2004, nr 4
8. Kukła D., Duda W., Czerw-Bajer M., Osoby niepełnosprawne w systemie edukacji i poradnictwa zawodowego”, Difin S.A.,Warszawa 2011,
9. Majewski T., Poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy dla osób niepełnosprawnych Wyd. MPiPS, Warszawa 2011
10. Politaj A., Ocena sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy w świetle wyników badań aktywności ekonomicznej ludności Polski w latach 2000-2007,

Netografia

(dostęp 5.05.2020r.)

1. Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych: Informacje dla osób niepełnosprawnych: bezrobotnych i poszukujących pracy, <http://psz.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnospawnych>,
2. Jak uzyskać status zakładu pracy chronionej - <https://www.infor.pl/prawo/praca/pracodawca/3615162,Jak-uzyskac-status-zakladu-pracy-chronionej.html>,

3. Kryńska E., Determinanty aktywności zawodowej z perspektywy pracodawców na zamkniętym rynku pracy – wyniki badań jakościowych – 2013, <http://www.watchdogpfron.pl/wp-content/uploads/2014/03/Krynska-Determinanty-aktywnosci-zawodowej-zamkniety-rynek.pdf>,
4. Pielok C., Przegląd metod grupowego poradnictwa zawodowego – 2014, Poradnictwo w sieci – <http://www.doradca-zawodowy.ecorys.pl>,
5. Politaj A., Zakłady aktywności zawodowej oraz zakłady pracy chronionej jako pracodawcy osób niepełnosprawnych w Polsce - <https://direct.dbc.wroc.pl/dlibra/publication/39331/edition/35953/content>,
6. Poradnictwo grupowe, PAKT dla Rozwoju Poradnictwa Zawodowego, <https://psz.praca.gov.pl/web/doradca/poradnictwo-grupowe>,
7. Poradnictwo zawodowe, <https://psz.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/poradnictwo-zawodowe> oraz na podstawie treści art. 38 ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1482, z późn. zm.) ,
8. Poradnictwo zawodowe: <https://wuplodz.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/poradnictwo-zawodowe/poradnictwo-grupowe>.
9. Matejek J., Zdebska E., Warsztaty terapii zajęciowej jako forma wsparcia rodzin osób niepełnosprawnych, <http://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/3121/09--Warsztaty-terapii-zajeciowej--Matejek--Zdebska.pdf?sequence=1>,
10. Mielczarek J., Mikołajów K, Zatrudnianie osób niepełnosprawnych - http://www.repozytorium.uni.wroc.pl/Content/79846/01_05_Mielczarek-J_Mikolajow-K_Zatrudnianie-osob-niepelnosprawnych.pdf,
11. Zakłady Aktywizacji Zawodowej: https://janowlubelski.pl/sites/default/files/news/attachments/jak_zalozyc_zaklad_aktywizacji_zawodowej.pdf,
12. Zakłady Aktywności Zawodowej: <http://www.zaz-siedlce.pl/czym-jest-zaz>,

Opracowanie:

Edyta Kolenda

Anna Jargieło

Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Łodzi